

LAVLANDETS LYKKE ■ Adalbert Stifter skrev den sidste store dannelsesroman, hvis helt ikke blot affinder sig med livet, men tværtimod lærer at elske det.

Sublim stilstand

JØRGEN HERMAN MONRAD

Adalbert Stifter: *Sensommer*. Oversat fra tysk af Sven Halse.
715 sider. 299 kr. Løvens Forlag.

Sensommer af Adalbert Stifter er muligvis litteraturhistoriens kedeligste roman, men den er ikke desto mindre et mesterværk. Da den udkom i Østrig i 1857, forsvandt med et slag den popularitet, som Stifter ellers i årtier havde nydt som forfatter til let sentimentale alpelandfortællinger om børn, der farer vild i sneen, unge elskende, der længes i hver sin skov-

helt Heinrich mindes sin opvækst i et solidt borgerligt hjem, hvor han især kan glæde sig over en fin kunstsamling og et lige så fint bibliotek.

Men til forskel fra Goethes eventyrlystne og spontant reagerende Wilhelm er Stifters stilfærdige Heinrich et poetisk anlagt, men alligevel noget snusfornuftigt gemyt. Hvor Goethes naive Wilhelm igen og igen lader sig tage ved næsen af de omrejsende skuespillere og stratenrøvere, han møder på sin vej, så har Stifters Heinrich knap forladt sit fædrene hjem, før han fatter en berettiget tillid til en faderlig fremmed mand, hvis

rosenomvoksede landhus han får lov at bo i, og hvis kloge råd om alt mellem himmel og jord, men frem for alt om roser, han lytter andægtigt til i kapitel efter kapitel. Og hvor Goethes let antændelige Wilhelm oplever det ene erotiske eventyr efter det andet, især med kvinder i mandetøj, som han øjensynligt har en *faible* for, så vogter Stifters rødkindede Heinrich så nidkært over sin egen dyd, at han i de sidste kapitler knap tør nærme sig sin forlovede Natalie, selvom han og hun ellers for længst har fået deres kloge og kærlige forældres tilladelse til et kys.

huggerhytte, og glitrende bjergtinder. For hvad skulle læserne dog med denne 700 sider lange idylliske lavlandsroman, hvor hvert eneste tilløb til spænding straks bliver afbrudt af alenlange skildringer af velbyggede huse, velopdyrkede landskaber og frugttræer uden skadedyr?

De færreste kunne se det, og mange gjorde endda nar ad den stakkels Stifter og spurgte, hvorfor han ikke også havde skildret sit eget fortræffelige skrivepapir og blæk. Nogle få særligt fintmærkende havde imidlertid øje for romanens stilistiske mesterskab og det originale i dens så godt som konfliktløse intrige. Blandt dem var selveste Friedrich Nietzsche, der på vanlig provokerende vis udnævnte den kedsommelige roman til sin yndlingsbog. Og nu har den danske litteraturforsker Sven Halse så omsider oversat den. Meget fint endda, med fin sans for sprogets blide ynde og afbalancerede ro.

DET PÅSTÅS OFTE, at *Sensommer* er den sidste store dannelsesroman i europæisk litteratur. Eller i hvert fald den sidste af slagsen, hvis helt rent faktisk modner som menneske i stedet for blot at resignere. Den første store dannelsesroman var naturligvis Johann Wolfgang Goethes *Wilhelm Meisters læreår* fra 1796, hvis åbningskapitler Stifter den traditionsbevidste tydeligvis parafraserer, da han i *sine* åbningskapitler lader sin unge

Kun de særligt fintmærkende havde øje for romanens stilistiske mesterskab og det originale i dens konfliktløse intrige.

KRONISK USKYLD! udbryder man uvilkarligt. Hvordan i alverden kunne Nietzsche, der jo afskyede al moralisme, kalde Stifters roman for en af de bedste bøger, der var skrevet på tysk, og en af de meget få, det var værd at læse?

Det kunne han for det første, som Sven Halse fortæller i sit korte, men fine efterord, fordi romanen, netop idet den lukker sig så hermetisk om sin egen idyl, tvinger sine læsere til at reflektere over den omkringliggende ikkelitterære verdens mangel på idyl. Som alle utopier peger den på fejl ved det bestående, fortæller Halse.

Og det kunne han for det andet, fordi Stifters skikkelser på en næsten *overmenneskelig* måde er det, som Nietzsche kaldte *Jorden tro*. Små ulykker, der rammer dem, får dem ikke til at søge tilflugt til førmoderne drømme om et liv efter døden. Og den ulidelige splittelse mellem følelse og fornuft, som vi moderne mennesker martres af, kender de knap nok til.

Adalbert Stifter kendte for sit eget vedkommende alt til splittelse. Ti år efter at have skrevet sit sublimt stillestående romanmesterværk skar han, den overvægtige embedsmand, uheldige ægtemand og mere eller mindre miskendte forfatter, sin hals over med et barberblad.

Men hans harmoniske figurer indånder for evigt sensommerens blide rosenduft.